

§ 553

Valtuutettu Mari Rantasen toivomusponsi koskien selvitystä avointen oppimistilojen vaikutuksesta lasten ja nuorten oppimiseen sekä opettajien työhön

HEL 2021-010663 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Jussi Halla-ahon ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nelskylä, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 25251
maria.nelskyla(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 22.9.2021 hyväksymän toivomusponnen (Mari Rantanen) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuusto on 22.9.2021 § 278 hyväksynyt Kottby lågstadieskolan korvaavan uudisrakennuksen hankesuunnitelman. Samalla kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen.

Kaupunginvaltuusto edellyttää selvitetävän mahdollisuutta selvittää laajemmin kaupungissa avointen oppimistilojen vaikutusta lasten ja nuorten oppimiseen sekä opettajien työhön sekä kokemuksia niistä. (Mari Rantanen)

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava ponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnen hy-

väksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen myös muille valtuuteuille.

Ponnesta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan sekä kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto. Kaupunginhallitus toteaa lausuntoihin viitaten seuraavaa.

Oppimisympäristöt ovat muuttuneet monimuotoisemmiksi ja muunneltavammiksi verrattuna perinteisiin kotiluokkiin perustuviin koulutiloihin. Ryhmätyö- ja pienryhmätilat sekä aineopetusluokat ovat pääsääntöisesti eri kokoisia, erillisiä luokahuoneita. Oppimiskortteliin kuuluu muunneltavaa oppimisympäristöä, jossa tiloja voidaan yhdistää ja jakaa opetustilanteen tarpeen mukaan siirtoseinillä ja palje- tai taiteovilla. Tilat tarjoavat mahdollisuuden toteuttaa erilaisia pedagogisia ratkaisuja.

Oppimisympäristöjen suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on se, että oppijan etu ja pedagogiikka ohjaavat suunnittelua ja toimintaa. Hyvä oppimisympäristö muodostaa pedagogisesti monipuolisen kokonaisuuden, joka mahdollistaa monenlaiset tavat oppia ja opettaa. Hyvä oppimisympäristö tukee oppijan oppimista, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentumista sekä vuorovaikutusta, ajattelua ja kokemuksia.

Raija Kattilakosken väitöstutkimuksessa "Koulun toimintakulttuuri avautuvissa oppimistiloissa: etnografinen tutkimus uuteen koulurakennukseen muuttamisesta (2018)" todetaan opettajien keskeisenä haasteena olevan uusien oppimisympäristöjen, opetusmenetelmien ja välineiden tunnistaminen ja sekä niiden käyttöönoton. Tutkimusten mukaan avoimen tai avautuvan oppimistilan ei voida todeta olevaan sinällään hyvä tai huono. Tilojen käyttöön sovitulla yhteisillä pelisäännöillä, käytettävällä pedagogiikalla sekä monipuolisten tilojen joustavalla käytöllä voidaan löytää jokaiselle oppijalle ja opetettavalle aiheelle sopivat tilat.

Aiemmissä tutkimuksissa on todettu oppimisympäristöjen vaikutuksen tutkimisen olevan haastavaa, sillä muutokset ovat usein systeemisiä ja lopullista vaikuttavaa tekijää on vaikea selvittää (Sawers et al., 2016). Fyysisten opetustilojen muutosten on kuitenkin havaittu vaikuttavan opettajien tapaan opettaa (Beery et al., 2013) ja avoimempien tilojen kouluissa opettajien tekemä yhteinen suunnittelutyö nousee vahvemmin esille kuin perinteisissä koulurakennuksissa (Husu & Toom, 2016; Sigurðardóttir & Hjartarson, 2016). Kansainväliset tutkimukset painottavat koulujen toimintakulttuurin olevan monen asian kokonaisuus, jossa fyysiset oppimisen tilat muodostavat yhden kulmakiven (Gislason, 2010). Suoraan helsinkiläisiin päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin keskittyvää tutkimusta ei ole toistaiseksi laajamittaisesti toteutettu.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee Helsingin Yliopiston kanssa yhteistyötä Growing Mind -tutkimushankkeessa, jossa yhtenä tutkimusosana on koulutiloja koskeva tutkimus. Tutkimuksessa selvitetään, miten oppimisen tilojen muuttuminen vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin, miten käytössä olevat pedagogiset ratkaisut voivat hyödyntää erilaisia uusien tilojen mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja miten näihin muutoksiin voidaan valmistautua ennakkoon.

Perusopetuksessa tätä tutkimusta tehdään yhdessä Vallilan ala-asteen koulun kanssa, johon on tulossa perusparannushanke. Tutkimushankkeessa on tehty hyvissä ajoin monitahoista yhteiskehittämistä koulun henkilöstön, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arkkitehtien ja pedagogisten asiantuntijoiden sekä Helsingin yliopiston tutkijoiden kanssa. Tutkimustietoa tullaan hyödyntämään tulevaisuuden rakennushankkeissa. Tutkimushanke kytkeytyy myös Helsingin kielilukion uudisrakennuksen suunnittelutyöhön, jota tehdään moniammatillisessa yhteistyössä. Tutkimusyhteistyössä kehitetään toimintamalleja nykyisen ja tulevien uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeiden tueksi. Lisäksi Vuosaaren lukion uudisrakennushankkeessa on kiinnitetty erityistä huomiota yksikön toimintakulttuurin kehittämiseen. Henkilökuntaa osallistettiin laajasti sekä tila- että irtokalustesuunnitteluun käyttäjäkokouksissa. Tämän hankkeen aikana kertyneitä oppeja tullaan toteuttamaan myös tulevaisuuden lukiokoulutuksen rakennushankkeissa.

Suunnitteluohje uusien oppimisympäristöjen suunnittelun tueksi valmistui keväällä 2022. Tämä opasmuotoinen ohje kattaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tilasuunnittelun. Oppaan laadinnassa on ollut mukana opettajia, johtajia, rehtoreita ja sekä asiantuntijoita kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalveluista, palvelukokonaisuuksista ja kehittämispalveluista. Tehdyt tutkimukset korostavat proaktiivisen toiminnan roolia, kun suunnitellaan pedagogista toimintaa uusissa tiloissa. Käyttäjien osallistaminen suunnitteluun sitouttaa kaikki tahot suunnitelman tavoitteisiin. Koulun edustajat osallistuvat hankkeen valmisteluun tuoden tilasuunnitteluun pedagogisen ja toiminnallisen näkökulman. Henkilökuntaa osallistuu rehtorin johdolla käyttäjäkokousten kautta myös suunnitelmien kehittämiseen sekä piha- ja irtokalustussuunnitteluun.

Oppimisympäristöjen vaikutusta lasten oppimiseen on aiempiin jo tehtyihin tutkimustuloksiin viitaten vaikeaa todentaa. Kertaluonteinen selvitys tai kyselytutkimus ei anna kuvaa oppimisesta tai sen edistymisestä. Kun tarkastellaan oppimistilojen toimivuutta oppijoiden näkökulmasta, täytyy tarkastelun pohjana olla opetukselle asetetut tavoitteet ja se, miten tilat tukevat asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kun tiloja suunnitellaan ja toteutetaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle, on kokonaisuus niin laaja, ettei yksi yksittäinen selvitys riitä kattamaan koko-

naisuutta. Oppimisympäristötutkimus tulee pilkkoa osa-alueiksi ja pyrkiä tarkastelemaan oppimisympäristöjen vaikutuksia henkilöstöön, opettamiseen ja oppimiseen palvelukokonaisuuksittain.

Kaupunkiympäristön toimiala kerää omalta osaltaan palautetta rakennushankkeiden eri osapuolilta palautteen saamiseksi rakentamishankkeen onnistumisesta sekä rakennuksen tilojen toimivuudesta, työn laadusta ja sisäympäristöolosuhteista sekä kiinteistönhoidon toimivuudesta.

Lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää jokaisesta valmistuneesta uudisrakennus- ja perusparannushankkeesta käyttäjäpalautetta rehtoreilta, päiväkotien johtajilta ja henkilöstöltä, jotta oppimisympäristöjä voidaan edelleen kehittää. Oppijoiden kokemuksia ja palautetta uusista oppimisympäristöistä ei ole tähän mennessä systemaattisesti kerätty valmistuneista rakennushankkeista, mutta esimerkiksi Vuosaa- ren lukion opiskelijoilta on kerätty palautetta oppimisympäristön toimivuudesta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tulee jatkossa kehittämään käytössä olevaa haastattelumenetelmää. Kerättyä palautetta analysoidaan ja käytetään hyväksi tulevissa peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeissa. Oppijoiden palautetta ja kokemuksia toimimisesta uudentyyppisissä oppimisen tiloissa voidaan myös selvittää muun muassa kyselymenetelmin. Itse tilojen vaikutusta oppimiseen ja oppimisen mitattavissa oleviin tuloksiin on kuitenkin vaikea selvittää omana erillisenä tutkimuskohteenä. Oppimiseen vaikuttaa monta muuttujaa ja tila on näistä vain yksi. Vaikuttavien tulosten saaminen edellyttää pitkäkestoista yliopistotutkimusta. Helsingin kaupungin oppimisympäristöihin kohdistuvaa tutkimusta ei ole tällä hetkellä käynnissä Helsingin yliopistossa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalvelu ja kehittämispalvelu toteuttavat yhteistyössä Helsingin yliopiston tai muun yhteistyökumppanin kanssa tutkimuksen, jossa tilojen vaikutusta oppimiseen selvitetään. Jatkossa kaupunki seuraa systemaattisemmin oppimistuloksia, oppilaiden hyvinvointia ja työntekijöiden kokemuksia tiloja muutettaessa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nelskylä, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 25251
maria.nelskyla(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Otteet

Ote

Ponnen ehdotottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto 07.04.2022
§ 32

HEL 2021-010663 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon Mari Rantasen toivomusponteen, jossa edellytetään selvitettävän mahdollisuutta selvittää laajemmin kaupungissa avointen oppimistilojen vaikutusta lasten ja nuorten oppimiseen sekä opettajien työhön sekä kokemuksia niistä:

Kaupunkiympäristötoimiala toteuttaa kouluhankkeet käyttäjätoimialan pedagogisten linjausten, tilaohjelman ja tarvekuvausten ja -selvitysten mukaisesti. Viime vuosina oppimisympäristöt ovat muuttuneet monimuotoisemmiksi ja muunneltavammiksi kuin perinteisiin kotiluokkiin perustuvat koulutilat. Ryhmätyö- ja pienryhmätilat ja aineopetusluokat ovat pääsääntöisesti eri kokoisia, erillisiä luokkahuoneita, mutta oppimiskortteliin kuuluu myös muunneltavaa oppimisympäristöä, jossa tiloja voi yhdistää ja jakaa opetustilanteen tarpeen mukaan siirtoseinillä ja palje- tai taiteovilla. Tilat tarjoavat mahdollisuuden toteuttaa erilaisia pedagogisia ratkaisuja.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan laatiman suunnitteluohjeen mukaan käyttäjätoimialan tilapalvelut edustaa käyttäjää suunnittelun alkamisesta rakennuksen käyttöönottoon saakka ja vastaa pedagogisten tarpeiden tulkitsemisesta rakennussuunnittelun lähtötiedoiksi sekä osallistuu suunnittelukokouksiin. Rakennushankkeen valmisteluun ja suunnitteluun osallistetaan koulun henkilökunta rehtorin johdolla. Koulun rehtori vastaa henkilökunnan osallistamistavasta. Käyttäjien osallistaminen suunnitteluun sitouttaa kaikki tahot suunnitelman tavoitteisiin. Koulun edustajat osallistuvat hankkeen valmisteluun tuoden tilasuunnitteluun pedagogisen ja toiminnallisen näkökulman. Henkilökuntaa osallistuu rehtorin johdolla käyttäjäkokousten kautta myös suunnitelmien kehittämiseen sekä piha- ja irtokalustussuunnitteluun.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kuvaa lausunnossaan 22.3.2022 laajasti oppimisympäristöjä koskevia tutkimushankkeita sekä käyttäjä-palautteen keräämiskäytäntöjä.

Kaupunkiympäristötoimiala kerää omalta osaltaan palautetta rakennushankkeiden eri osapuolilta. Helsingin kaupungin kiinteistöpoliittisen ohjelman toteutusohjelmassa on kohta 3.2.3.f Rakennusajalta ja takuuajalta saadut palautteet: ”Kerätään ja analysoidaan rakennusajalta ja takuuajalta saadut palautteet. Rakennukset ja yleiset alueet - palvelukokonaisuuteen on perustettu pysyvä Toimivuuden varmistamisen työryhmä. Työryhmä kerää ja analysoi rakennusajalta ja takuuajalta saadut palautteet osana toimivuuden varmistamista. Palaute käydään läpi hankkeen henkilöstön kanssa hankkeissa oppimisen vuoksi ja kiinteistönhoidon kanssa kiinteistönhoidon toiminnan kehittämiseksi.”

Edellä mainittu Toimivuuden varmistamisen työryhmä on laatinut RALARY:n palautejärjestelmään viisi kysymyskokonaisuutta palautteen saamiseksi rakentamishankkeen onnistumisesta sekä rakennuksen tilojen toimivuudesta, työn laadusta ja sisäympäristöolosuhteista sekä kiinteistönhoidon toimivuudesta. RALA-palautejärjestelmä on ollut rakentamispalvelulla aktiivisessa käytössä jo ennen toimialauudistusta HKR-Rakennuttajassa rakentamishankkeen suunnittelijoiden, urakoitsijoiden ja tilaajan välisten kokemusten kartoittamiseksi. Nyt samaan palautejärjestelmään on lisätty toimialojen tilahallinnolle ja loppukäyttäjälle mahdollisuudet palautteenantoon omilla kysymyskokonaisuuksillaan.

Palautekyselyn kysymyskokonaisuudet ovat:

1. Hankkeen suunnittelu
2. Rakennusaika - toteutus
3. Tilojen ja pihan toimivuus ja työn laatu
4. Tilojen olosuhteet
5. Kiinteistönhoidon toimivuus

Osat 1 ja 2 lähetetään toimialojen tilahallinnolle, osat 3 ja 4 lähetetään loppukäyttäjälle eli rakennuksen henkilökunnalle ja osa 5 lähetetään rakennuksen kiinteistöhoitajalle.

Uutta palautejärjestelmää ehdittiin helmikuussa 2020 pilotoida ainoastaan Jätkäsaaren peruskoulussa ennen koronapandemian aiheuttamaa poikkeustilaa. Lähiopetuksen jälleen käynnistyttyä on tänä vuonna tähän mennessä tehty palautekyselyt yli kymmenestä hankkeen suunnittelu- ja rakentamisvaiheista, mm. Kankarepuiston peruskoulun ja Kalasataman peruskoulu 2. vaiheen. Perusparannetusta Aleksis Kiven pe-

15.08.2022

ruskoulusta on parhaillaan käynnissä myös kysely sisäilmaolosuhteista ja tilojen ja pihan toimivuudesta ja työn laadusta.

Lisäksi toimialauudistuksen jälkeen on jatkettu aiemmin tilakeskuksen toteuttamaa KTI Kiinteistötiedon asiakastytyväisyyskyselyn tekemistä käyttäjätoimialoille joka toinen vuosi. Tässä kyselyssä kysytään sekä loppukäyttäjän että tilahallinnon näkemystä sekä hankkeista että tilojen käytönaikaisista palveluista ja olosuhteista.

Esittelijä

vs. tekninen johtaja
Sari Hilden

Lisätiedot

Reetta Amper, tiimipäällikkö, puhelin: 310 38283
reetta.amper(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 22.03.2022 § 67

HEL 2021-010663 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi lausunnon Mari Rantasen toivomusponteen, jossa edellytetään selvitettävän mahdollisuutta selvittää laajemmin kaupungissa avointen oppimistilojen vaikutusta lasten ja nuorten oppimiseen sekä opettajien työhön sekä kokemuksia niistä:

Oppimisympäristötutkimus

Sekä Suomessa että kansainvälisesti on tehty tutkimusta uudeltaisista oppimisympäristöistä ja opettajien kokemuksista niissä toimimisesta. Suomalainen väitöstutkimus (Kattilakoski R. JYU 2018) toteaa yhtenä tuloksenaan opettajien keskeisen haasteen olevan uusien oppimisympäristöjen, opetusmenetelmien ja välineiden tunnistamisen ja sekä niiden käyttöönoton. Aiemman ja myös tämän Kattilakosken väitöstutkimuksen valossa avoin tai avautuva oppimistila ei ole sinällään hyvä tai huono. Tilojen käyttöön sovitulla yhteisillä pelisäännöillä, käytettävällä pedagogiikalla sekä monipuolisten tilojen joustavalla käytöllä voidaan löytää jokaiselle oppijalle ja opetettavalle aiheelle sopivat tilat. Aiemmissa tutkimuksissa on myös todettu oppimisympäristöjen vaikutuksen tutkimisen olevan haastavaa. Muutokset ovat usein systeemisiä ja lopullista vaikuttavaa tekijää on vaikea selvittää (Sawers et al., 2016). Fyysisten opetustilojen muutosten on kuitenkin havaittu vaikuttavan opettajien tapaan opettaa (Beery et al., 2013) ja avoimpien tilojen kouluissa opettajien tekemä yhteinen suunnittelutyö nousee vahvemmin esille kuin perinteisissä koulurakennuksissa (Husu & Toom, 2016; Sigurðardóttir & Hjartarson, 2016). Kansainväliset tutkimukset painotta-

vat koulujen toimintakulttuurin olevan monen asian kokonaisuus, johon fyysiset oppimisen tilat muodostavat yhden kulmakiven (Gislason, 2010). Suoraan helsinkiläisiin päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin keskittyvää tutkimustoimintaa ei ole toistaiseksi laajamittaisesti toteutettu.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tehnyt yhteistyötä Helsingin Yliopiston kanssa Growing Mind –tutkimushankkeessa. Tässä hankkeessa on parhaillaan käynnissä yhtenä tutkimuspakettina koulun tiloja koskeva tutkimus. Tässä selvitetään, miten oppimisen tilojen muuttaminen vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin, miten käytössä olevat pedagogiset ratkaisut voivat hyödyntää erilaisia uusien tilojen mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja miten näihin muutoksiin voidaan valmistautua ennakkoon. Helsingissä tätä tutkimusta tehdään perusopetuksessa yhdessä Vallilan ala-asteen koulun kanssa, joka valmistautuu tulevaan perusparannushankkeeseensa. Tässä tutkimushankkeessa on lähdetty hyvissä ajoin monitahoiseen yhteiskehittämiseen koulun henkilöstön, Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan arkkitehtien ja pedagogisten asiantuntijoiden sekä Helsingin yliopiston tutkijoiden kanssa. Tutkimustietoa tullaan hyödyntämään tulevaisuuden rakennushankkeissa.

Growing Mind -tutkimushanke kytkeytyy myös Helsingin Kielilukion uudisrakennuksen suunnittelutyöhön, jota tehdään moniammatillisessa yhteistyössä. Kielilukion uudisrakennus on tarkoitus ottaa käyttöön syksyllä 2023. Tutkimusyhteistyössä kehitetään toimintamalleja nykyisen ja tulevien uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeiden tueksi. Kielilukion elinkaarihankkeen yhteydessä on pidetty palvelutuottajan käyttäjäkokousten lisäksi perinteisempiä käyttäjäkokouksia, mikä on mahdollistanut henkilökunnan osallistumisen tilojen yhteissuunnitteluun. Elinkaarimallista johtuen on käyttäjäkokouksia ollut kahdella eri kokoonpanolla. Uudenlaisissa tiloissa toimiminen sekä lukion uudistunut opetussuunnitelma edellyttävät myös muutosta koulun toimintakulttuurissa. Tutkimusyhteistyössä kehitetään analyysimalli koulun pedagogisen toiminnan kehittämistarpeiden tunnistamisen tueksi. Tämän rakennushankkeen edetessä valmistuu lisää tutkimustietoa oppimisympäristöistä.

Vuosaaren lukion uudisrakennushankkeessa on kiinnitetty erityistä huomiota yksikön toimintakulttuurin kehittämiseen. Henkilökuntaa osallistettiin laajasti sekä tila- että irtokalustesuunnitteluun käyttäjäkokouksissa. Tämän hankkeen aikana kertyneitä oppeja tullaan toteuttamaan myös tulevissa lukiokoulutuksen rakennushankkeissa. Vuosaaren lukion uudisrakennus otettiin käyttöön elokuussa 2021.

Oppimisympäristöjen suunnittelu Helsingissä

Helsingissä valmistuu vuosittain useita peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeita kasvatuksen ja koulutuksen toimialan eri palveluille. Oppimisympäristöjen suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana Helsingissä on se, että oppijan etu ja pedagogiikka ohjaavat suunnittelua ja toimintaa. Hyvä oppimisympäristö muodostaa pedagogisesti monipuolisen kokonaisuuden, joka mahdollistaa monenlaiset tavat oppia ja opettaa. Hyvä oppimisympäristö tukee oppijan oppimista, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentumista sekä vuorovaikutusta, ajattelua ja kokemuksia. Helsingissä on valmisteltu suunnitteluohjetta uusien oppimisympäristöjen suunnittelun tueksi. Opas valmistuu keväällä 2022. Tämä opasmuotoinen ohje kattaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tilasuunnittelun edellä mainittuja periaatteita noudattaen. Tämän oppaan laadinnassa ja kommentoinnissa on ollut mukana opettajia, johtajia, rehtoreita ja sekä asiantuntijoita Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalveluista, palvelukokonaisuuksista ja kehittämispalveluista. Tutkimukset korostavat proaktiivisen toiminnan roolia, kun suunnitellaan pedagogista toimintaa uusissa tiloissa. Tähän pohjaten kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on kehitetty ja edelleen jatkokehitetään pedagogisen suunnittelun prosessia, jonka avulla henkilökunta osallistetaan rakennushankkeen aikana tapahtuvaan pedagogisen toiminnan suunnitteluun, sekä tila- ja irtokalustesuunnitteluun. Yksikön johtajan vastuulla on määritellä ketkä suunnitteluun osallistuvat. Oppijat osallistuvat irtokalustamis- ja pihasuunnitteluun. Irtokalustesuunnittelussa on osallistamistyöpajoja koko henkilökunnalle.

Rakennushankkeiden kohteena olevat yksiköt tarvitsevat tukea ja koulutusta toimintakulttuurin kehittämiseensä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tarjoaa jo nyt runsaasti täydennyskoulutusta, mutta nämä koulutukset eivät aina tavoita rehtoreita ja henkilökuntaa. Nyt kehittämisspalvelut ovat kokoamassa ja ryhmittelemässä jo olemassa olevia koulutuksia niin, että niitä voidaan tarjota kohdennetusti yksiköille, joissa rakennushake on ajankohtainen. Samalla kartoitetaan koulutustarpeita ja täydennetään koulutustarjontaa. Tätä kartoitusta tehdään moniammatillisesti ja mukana koulutustarpeiden arvioinnissa on myös opettajia.

Palautteen kerääminen toteutetuista oppimisympäristöistä

On tärkeää oppia jokaisesta prosessista, jotta oppimisympäristöjen kehittäminen eteenpäin on mahdollista ja että seuraava kohde on edellistä toimivampi. Jokaisesta valmistuneesta kohteesta kerätään käyttäjäpalautetta rehtoreilta, päiväkotien johtajilta ja henkilöstöltä. Palautetta kerätään esimerkiksi haastatteluin ja kyselymenetelmin. Varhaiskasvatuksessa jo valmistuneiden päiväkotien johtajilta on pyydetty palautetta toteutetuista tiloista tietyn ajan kuluessa päiväkodin avauduttua. Näin kerättyä palautetta on käytetty apuna yllä mainitun suunnitteluohjeen laadinnassa. Palautetta tiloista kertyi hyvin vähän palautekyselyn vas-

tausprosentin jäätyä sangen matalaksi. Kahden vuoden välein toistuvassa kaupunkitasoisessa asiakaskokemuskyselyssä kysytään oppijoiden ja huoltajien näkemyksiä ja kokemuksia myös oppimisympäristöistä. Kyselyn kohderyhmänä ovat tällä kertaa 1., 5. ja 8-luokkalaiset oppijat huoltajineen. Oppijoiden kokemuksia ja palautetta uusista oppimisympäristöistä ei ole tähän mennessä systemaattisesti kerätty valmistuneista rakennushankkeista, mutta esimerkiksi Vuosaaren lukion opiskelijoilta on kerätty palautetta oppimisympäristön toimivuudesta.

Palautteen keruun ja oppimisympäristötoteutusten arvioinnin kehittäminen

Oppimisympäristöjen vaikutusta lasten oppimiseen on aiempiin tutkimustuloksiin viitaten vaikeaa todentaa ja kertaluonteinen selvitys tai kyselytutkimus ei anna kuvaa oppimisesta tai sen edistymisestä. Kun tarkastellaan oppimistilojen toimivuutta oppijoiden näkökulmasta, täytyy tarkastelun pohjana olla opetukselle asetetut tavoitteet ja se, miten tilat tukevat asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kun tiloja suunnitellaan ja toteutetaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle, on kokonaisuus niin laaja, ettei yksi yksittäinen selvitys riitä kattamaan kokonaisuutta. Oppimisympäristötutkimus tulisikin pilkkoa pienemmiksi osa-alueiksi ja pyrkiä tarkastelemaan oppimisympäristöjen vaikutuksia henkilöstöön, opettamiseen ja oppimiseen palvelukokonaisuuksittain.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalvelut kerää palautetta valmistuneista uudisrakennus- ja perusparannushankkeista henkilöstöltä, rehtoreilta ja päiväkodin johtajilta. Palautetta on hyödynnetty osana toimintaa. Käytössä olevaa haastattelumenetelmää kehitetään keväällä 2022 eteenpäin yhdessä kehittämisspalvelujen kanssa. Kerättyä palautetta analysoidaan ja käytetään hyväksi tulevissa peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeissa. Palautetta hyödynnetään myös Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalveluiden ja kehittämisspalveluiden oman toiminnan kehittämisessä. Oppijoiden palautetta ja kokemuksia toimimisesta uudentyyppisissä oppimisen tiloissa voidaan selvittää kyselymenetelmin. Itse tilojen vaikutusta oppimiseen ja oppimisen mitattavissa oleviin tuloksiin on kuitenkin vaikeaa selvittää omana erillisenä tutkimuskohteenaan. Oppimiseen vaikuttaa monta muuttujaa ja tila on näistä vain yksi. Vaikuttavien tulosten saaminen edellyttää pitkäkestoista yliopistotaseista tutkimusta. Helsingin kaupungin oppimisympäristöihin kohdistuvaa tutkimusta ei ole tällä hetkellä käynnissä Helsingin yliopistossa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalvelut ja kehittämisspalvelut toteuttavat yhteistyössä Helsingin yliopiston tai muun yhteistyökumppanin kanssa tutkimuksen, jossa tilojen vaikutusta oppimiseen selvitetään. Jatkossa kaupunki seuraa systemaattisemmin oppimistuloksia, oppilaiden hyvinvointia ja työntekijöiden kokemuksia tiloja muutettaessa.

Käsittely

22.03.2022 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Pia Kopra: Vastaehdotus, Kopra Pia

Muutetaan kohdasta 10 lopusta: "Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalvelut ja kehittämisspalvelut selvittävät yhdessä Helsingin yliopiston mahdollisuutta olla mukana yhteistyössä toteuttamassa tutkimusta, jossa tutkitaan tilojen vaikutusta oppimiseen" muotoon: Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalvelut ja kehittämisspalvelut toteuttavat yhteistyössä Helsingin yliopiston tai muun yhteistyökumppanin kanssa tutkimuksen, jossa tilojen vaikutusta oppimiseen selvitetään. Jatkossa kaupunki seuraa systemaattisemmin oppimistuloksia, oppilaiden hyvinvointia ja työntekijöiden kokemuksia tiloja muutettaessa.

Kannattaja: Vesa Korkkula

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Pia Kopran vastaehdotuksen yksimielisesti.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tommi Tiittala, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 22900
tommi.tiittala(a)hel.fi
Vera Schulman, yksikön päällikkö, puhelin: 310 20777
vera.schulman(a)hel.fi